PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W KONINIE
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА В КОНІНІ
UNIWERSYTET NARODOWY W UŻHORODZIE
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
NARODOWY UNIWERSYTET TRANSPORTU
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
CHERSOŃSKI WYDZIAŁ ODESKIEGO UNIWERSYTETU SPRAW WEWNĘTRZNYCH
ХЕРСОНСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI – STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY.

TOM III:
KONSTATACJE I DIALOGI W PRZESTRZENIACH NAUKI I EDUKACJI

Pod redakcją naukową:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomrya, Vasyl Ilnytskyj

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ: РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ.

ТОМ III: КОНСТАТАЦІЇ ТА ДІАЛОГИ В ПРОСТОРІ НАУКИ ТА ОСВІТИ

За науковою редакцією:
Ян Ґжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький

Konin – Użhorod – Kijów – Chersoń
2020

Конін – Ужгород – Київ – Херсон
2020

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43
Р 64

Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том ІІІ: Констатації та діалоги в просторі науки та освіти [колективна монографія] / [Наукова редакція: Я. Ґжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Київ – Херсон: Посвіт, 2020. 340 с.

Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, poblemy, perspektywy. Том ІІІ: Konstatacje i dialogi w przestrzeniach nauki i edukacji [monografia zbiorowa] / [Redakcja naukowa: J. Grzesiak, I. Zymomrya, W. Ilnytskyj]. Konin – Użhorod – Kijów – Chersoń: Poswit, 2020. 340 s.

ISBN 978-617-7835-32-4

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Kolegium redakcyjne:
dr hab., prof. **J.Grzesiak**; dr hab., prof. **I.Zymomrya**; dr hab., prof. **M.Zymomrya**; dr hab., prof. **W.Ilnytskyj**; dr hab., prof. **O.Dobrowolska**; dr hab., prof. **O.Newmerżycka**; dr **A.Włoch;** dr **S.Włoch;** dr **I.Plieth-Kalinowska;** dr **R.Żowtani**, dr **O.Zymomrya**; dr **M.Pahuta**.

Редакційна колегія:
д-р габ, проф. **Я.Ґжесяк**; доктор філол. наук, проф. **І.Зимомря**; доктор філол. наук, проф. **М.Зимомря**; доктор іст. наук, проф. **В.Ільницький**; доктор філол. наук, проф. **О.Добровольська**; доктор пед. наук, проф. **О.Невмержицька**; д-р **А.Влох;** д-р **С.Влох;** д-р **І.Пліт-Каліновска**; кандидат філол. наук, доц. **Р.Жовтані**, кандидат філол. наук, доц. **О.Зимомря**; кандидат пед. наук, доц. **М.Пагута**.

Recenzenci:
dr hab., prof. Zenon Jasiński
dr hab., prof. Ihor Dobriański

Рецензенти:
д-р габ., проф. Зенон Ясіньскі
д-р педагогічних наук, проф. Ігор Добрянський

ISBN 978-617-7835-32-4

© Я. Ґжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький, 2020
© Посвіт, 2020

ЗМІСТ

Александрович Т., Малинка М. Розвиток дидактики: минуле і сьогодення як діалог поколінь……

Беценко Т. Краєзнавчі студії в сучасному освітньому процесі: теоретичні поняття та деякі методичні зауваги……

Варнавська І. Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців майбутніх фахівців спеціальності «Професійна освіта (Економіка)»……..

Габчак Н., Маляр Е., Дубіс Л. Географія зовнішньоекономічних зв'язків Закарпатської області в межах транскордонних територій з країнами ЄС……

Галів М., Ільницький В. Тоталітарне суспільство і проблематика формування характеру особистості в радянській педагогічній думці (20–60-ті рр. XX ст.)……

Honsalies-Munis S. Thematic issues of body, language and silence in the poetry by Anne Sexton, Sylvia Plath, Adrienne Rich in the light of gender theory……

Гричаник Н. Експериментальні лабораторні роботи з методики навчання студентів-філологів шкільного аналізу епічних творів……

Гришко С., Іванова В., Тамбовцев Г. Антропогенні ландшафти Мелітопольського району Запорізької області. ……..

Дуткевич Т. Рефлексивно-історичний підхід до психологічної структури громадянськості особистості……..

Зимомря М., Якубовська М., Зимомря І. Культурологічна компетентність – основа духовно-морального розвитку і саморозвитку особисті:
дискурс культурології……..

Зимомря Микола, Якубовська М., Зимомря О. Засади культурологічної компетентності в інноваційній системі виховання……...

Іваненко В., Окса М. Організаційно методичні та методологічні основи формування здорового способу життя студентів
у процесі занять фізичною культурою…….

Іваненко С. Функціональність концепції вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти……...

Калінін В., Калініна Л. Реалізація метапредметного підходу у навчанні іноземних мов учнів старшої школи……

Козій О. Творчість І. Чендея в контексті часу: творча позиція, літературно-критична рецепція. Концепт дому у творчості письменника……

Королева Т. Построение критериальной модели
интонации модальности……

Король Л. Біографія і творчість майстра літературного перекладу Івана Бабича: французький і український періоди……..

Краснобокий Ю., Ткаченко І. Інтеграція наукового знання і формування сучасної синергетико-інформаційної наукової картини світу……

Лісова Н. Державно-громадське управління розвитком загальної середньої освіти: понятійно-категоріальне поле проблематики
в сучасних дослідженнях……

Володимир ІВАНЕНКО, Микола ОКСА
(Мелітополь, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЙНО МЕТОДИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

The article deals with various scientific approaches to the definition of the nature of health, specifies the essence of the concept of «health» based on the study of reference literature and dissertation research. The results of comparative analysis of scientists' understanding of this term are shown. The psychological and pedagogical characteristics, functions, principles and components of formation of a healthy lifestyle of students in the process of physical culture training are given. On the basis of the integration of the philosophical, social, psychological, medical, valeological, pedagogical and other approaches to the understanding of health, we consider this phenomenon, as a self-development and self-directed system, a normal psychosomatic state of man for the realization of his potential of physical and spiritual forces and needs, and the result of self-knowledge.

Key words: *health, healthy lifestyle, valeology, health preserving competence, functions of the formation of LOI: educational, recreational and health-improving, communicative, formative, informational.*

Уніфікація здоров'язберігаючих освітніх технологій у навчально-виховному процесі визначає обґрунтованість оздоровчої системи, яка повинна бути побудована з врахуванням базових запитів студентів. Тільки в цьому випадку створюються умови для індивідуально-гармонійного розвитку, забезпечується загальний психологічний комфорт і домінування у студентів позитивних устремлінь та здоровий спосіб життя (ЗОЖ); формування стійкої мотивації та зміцнення індивідуального і громадського здоров'я. Наше дослідження з вивчення закономірностей розвитку студентів і їхньої потрібнісно-мотиваційної сфери показує, що студенти молодших і старших курсів суттєво відрізняються один від одного за даними питаннями, що потрібно враховувати, формуючи їх мотивацію на ЗОЖ.

Стаття написана в межах теми науково-дослідницької роботи кафедри теорії та методики фізичного виховання та спорту та кафедри педагогіки та педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького.

Дослідження визначеної проблеми свідчить, що засадничим поняттям у формуванні здоров'язберігаючої компетентності майбутніх фахівців є термін «здоров'я».

Сучасна наука нараховує близько 300 визначень цього поняття. У науковій концепції здоров'я робоча група ВООЗ дає таке визначення цього терміну: «Здоров'я-це ступінь здатності індивіда чи групи, з одного боку, реалізувати свої прагнення і задовольняти потреби, а з іншого, змінювати середовище чи кооперуватися з ним! Тому здоров'я розглядається як ресурс, а не мета життя» [3, 318]. У довідниковій літературі здоров'я визначається, як «стан організму за якого нормально функціонують усі його

органи; той чи інший стан самопочуття людини» [6, 231]. Н. Башавець узагальнює філософське розуміння здоров'я та пропонує розглядати його, як динамічний процес рівноваги організму з навколишньою природою та соціальним середовищем за якого всі закладені здатності в біологічній і соціальній сутності людини виявляються найбільш повно [9, 111].

На думку В. Стецька, здоров'я є саме тим потенціалом, який забезпечує людині можливість пристосуватися до змін навколишнього середовища, здолати хворобу, відтягнути старіння. Дослідник розкриває зміст здоров'я як індивідуальну і соціальну цінність, динамічне «явище системного характеру, що постійно взаємодіє з навколишнім середовищем і змінюється разом з ним» [8, 73]. Узагальнюючи визначення «здоров'я», подані, здебільшого, науковцями-медиками. В. Колбанов розширює сферу тлумачення цього поняття. Науковець розглядає здоров'я, як стан динамічної рівноваги між оточуючим середовищем і силами організму; є відображенням досконалої саморегуляції останнього та гармонійної взаємодії усіх органів і систем; допускає найбільш повноцінну участь у різних видах суспільної та трудової діяльності; є процесом збереження і розвитку оптимальної працездатності та соціальної активності людини за умови максимальної тривалості її активного життя [4, 11–12].

Ми вважаємо, що управління процесом формування ЗОЖ студентів вишів буде більш ефективним, якщо в роботі з ними будуть враховані психологічні особливості віку 17–23 років. Вивчення цього вікового періоду проводилося багатьма вітчизняними і зарубіжними дослідниками (І. Аносов, Д. Воронін, А. Ковальов, Л. Нун, Л. Матвєєв, М. Окса, А. Петровський, В. Сластьонін та інші). Накопичений великий емпіричний матеріал спостережень і результатів експериментів з цієї проблеми. Свідчення численних досліджень дозволяють охарактеризувати студента як людину певного віку і як особистість з трьох поглядів. По-перше, з соціальної, в якій відбиваються суспільні відносини. Соціально проявляється в особистості студента, завдяки включеності його в студентське середовище, виконанню ним функцій, передбачуваних вишівським процесом навчання та виховання. По-друге, з психологічної, яка являє собою єдність психічних процесів, стану та якостей особистості. По-третє, з біологічної, яка включає тип вищої нервової діяльності, будову аналізаторів, фізичний стан та інше [7, 264].

Мета статті полягає в тому, щоб узагальнити сутність поняття «здоров'я» для формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів та визначення особливостей функції, принципів, компонентів і психолого-педагогічної характеристики формування ЗОЖ студентів в процесі занять фізичною культурою.

Формування особистості, свого «Я» йде від зовнішнього обліку до того, що визначає ядро, стрижень особистості, – її характеру і світогляду. Зі студентським віком пов'язано початок професійної діяльності створення сім'ї. У цей час, найчастіше, молодь проявляє себе у творчій діяльності: художній, технічній, науковій, фізично-культурно-спортивній. Пошук свого покликання поєднується з недосвідченістю, емоційною вразливістю, імпульсивністю, переоцінкою своїх сил і в зв'язку з цим розчаруванням під час зустрічі з неочікуваними труднощами [7, 27]. Студентському віку притаманна деяка дисгармонія. Бажання і прагнення у молодих людей розвиваються раніше, аніж воля і сила характеру. У таких умовах вони не завжди здібні подавати дуже палкі устремління і бажання. Їм не вистачає соціальної зрілості. У цілому цьому віку

притаманні такі протиріччя: з одного боку, широкий кругозір, допитливість, енергія, почуття нового, прагнення проявити себе, а з іншого – песимізм, апатія політичний і правовий нігілізм, непослідовність, розпливчатість інтересів; прагнення до самостійності, незалежність суджень і дій, у той же час велика тяга групового впливу, підтримки авторитетними особами своїх поглядів, однолітків, найближчого оточення, які відіграють роль референтної групи; потреба у самоствердженні, разом з тим скромний арсенал форм, методів і засобів самовираження особистості, недостатній життєвий досвід, що найчастіше примушує йти на морально негідні, а часом і юридично незаконні засоби; в оцінках, висловлюваннях і відносинах проявляється до визначення, чіткості, однозначності. Ці якості пояснюються юнацьким максималізмом, прагнення якими б то не було засобами відстояти свою думку (досить часто помилково або суперечливу). Однак це межує з мінливістю, слабкістю переконань, мізерністю аргументації, недостатньою наполегливістю і послідовністю у досягненні мети; гостре сприйняття, сильна вразливість, підвищена емоційність, а це веде за собою і підвищену конфліктність, збудженість, поспішність у рішеннях і діях; до 18 років у молодої людини уже сформовані деякі риси характеру, відпрацьовано певні динамічні стереотипи поведінки і взаємовідносин з оточуючими. Умови студентства вимагають перегляду багатьох сформованих рис, а це досить складний і вразливий процес психологічної перебудови і ланки характеру; 18–20 років – це період бурхливого формування потреб людини, зокрема, він співпадає з кульмінаційним періодом статевої активності чоловіків. Неможливість, у студентських умовах, задовольнити різноманітні, виникаючі бажання веде до фрустрації, породжує психологічну напругу, і може спровокувати студента на пошук аморальних, а в деяких випадках, і незаконних засобів задоволення потреб; багато сприймається у романтичному світі, у тому числі юнаків і дівчат притягує романтика студентського життя [7].

Найбільш важливими рисами студентського віку є такі: самопізнання – перша передумова активності особистості, яка розвивається. Оцінка самого себе проходить, в основному, трьома засобами: студент порівнює себе з уявним або реальним ідеалом; дається самооцінка на основі досягнутих результатів; порівнюються думка про самого себе з думкою старших товаришів або друзів. Самоствердження проявляється в яскравій необхідності зайняти певну позицію у групі, у дружній компанії. Самоствердження може бути причиною позитивної чи негативної поведінки студента. Самостійність проявляється у прагненні випробувати свої сили, характер. Студент може хворобливо реагувати на дії тих, хто посягає на його самостійність. Але, разом з тим, він прагне до людей досвідчених, які розуміють його прагнення. Самовизначення пов'язане з пошуком свого морального ідеалу, визначенням для себе соціальних цінностей життєвого визнання, вибором фаху, і, насамкінець, створенням сім'ї. Максималізм притаманний значній частині студентів молодших курсів. Він завжди проявляється в прагненні зробити більше, аніж реально можливо. Цілеспрямованість, порив праці при першій невдачі можуть перерости в розчарування, згубити віру в свої сили. Колективізм, потреба в товариському спілкуванні, в опорі на думку товаришів є також рисою, яка виділяє цей віковий період [7, 16].

У студентському віці закінчується фізичне дозрівання організму. Цей період характеризується «піками» розвитку фізіологічних потенціалів (максимальна реактивність

організму, оптимальні рівні артеріального тиску, насичення крові киснем та інше). До 17–18 років процес всебічного вдосконалення рухової функції близький до завершення. До цього часу закінчується формування того співвідношення топографії сили різних м'язових груп, яке типова для дорослих людей. Одночасне збільшення максимальних показників сили (на 1 кг маси тіла), швидкості руху та інших показників свідчить про те, що активно розвиваються рухові якості. Разом з тим, у зв'язку з інтенсивністю фізичного розвитку, а також досвіду управління собою, у молодої людини процеси збудження приварюють над процесами гальмування. До 18–20 років завершується формування вегетативних функцій. Витривалість є однією з найважливіших рухових якостей. У 20–29 років її розвиток досягає найвищого рівня. У цей віковий період організм зберігає відносну працездатність, загальний високий рівень функціональної активності.

Узагальнення результатів аналізу наукової літератури дає змогу зазначити, що особлива увага у сучасних педагогічних дослідженнях приділяється проблемі здоров'я у таких аспектах: як соціально-біологічна основа життя нації та як результат політики держави, що створює у своїх громадян духовну потребу ставитися до свого здоров'я, як до основної цінності; як цілісний, гармонійний стан, що залежить від дотримання людиною оптимальної організації своєї діяльності; як стан постійної усвідомленості та відповідальності людини перед собою та довкіллям; як природний психофізичний і духовний стан людини який забезпечує її повне біо-соціальне функціонування, фізичну та інтелектуальну працездатність, достатню адаптацію до природних впливів та мінливості зовнішнього середовища; як показник якості навколишнього середовища та характеризується повною рівновагу організму біосферою та ін. [5].

Узагальнення різних підходів до трактування здоров'я відображено в «Енциклопедії освіти», де цей феномен тлумачиться, як правильна, нормальна діяльність організму, розглядається, як процес процесуальний, динамічний функціональний стан, що характеризується моралістичною цілісністю, високим енергетичним потенціалом, оптимальними адаптаційними реакціями на зміни довкілля, що забезпечує гармонійний фізичний, психоемоційний і соціальний розвиток особистості, її активне довголіття, повноцінне життя, ефективну протидію захворюванням [3, 318]. Гомеостаз, який на фізіологічному рівні складає основу здоров'я, є здатність організму забезпечити постійність, сталість свого внутрішнього середовища.

У науковій літературі виокремлюються різновиди здоров'я: фізичне, психічне, духовне і соціальне. Фізичне здоров'я людини визначається, як стан морфо-фізіологічної структури тіла та функціонального стану систем життєзабезпечення людського організму. Цей вид здоров'я становить собою інтегральний стан організму людини, що об'єднується в систему його структурних компонентів, починаючи від внутрішньоклітинних утворень, тканин, і закінчуючи інтегральними факторами цілісності організму. Найважливішими показниками фізичного здоров'я людини є її фізичний розвиток, фізична працездатність, фізична форма та фізична активність, до яких особлива увага приділяється під час фізичного виховання молоді в навчальних закладах. Психічне здоров'я належать до сфери розуму, інтелекту, емоцій. Духовне здоров'я – це здатність зберігати та використовувати духовність, доброту, творчість, що залежить від розкриття духовного, морального потенціалу, свідомого прагнення людини до реаліза-

ції вищих якостей особистості, прилучення до духовних цінностей. Одним із аспектів формування духовного здоров'я є процеси формування культури здоров'я. Соціальне здоров'я, з погляду експертів ВООЗ, це ступінь або міра задоволеності індивіда своїм матеріальним добробутом, соціальним становищем у суспільстві та залежить від економічних чинників, стосунків із структурними одиницями соціуму, через які відбуваються соціальні зв'язки, безпека існування, тощо [5].

У цьому сенсі доцільно розглядати здоров'я мірилом життєвого виявлення людини, гармонійного єдністю фізичних, психічних, трудових функцій, які обумовлюють повноцінну участь людини в різних галузях суспільної діяльності, що потребує реалізації здорового (корисного для здоров'я [3, 455]) способу життя (що є системною прийомів, яка дає можливість зробити певний уклад, характер життя) [3, 1375].

У соціальній психології спосіб життя розглядається, як стійка типова форма життєдіяльності особистості. Поєднуючи етимологію слів «жити» і «спосіб життя» ми дійшли висновку, що в сукупності вони означають життя, спрямоване на здоров'я, тобто здоровий спосіб життя. В останні роки в дослідження проблеми здорового способу життя умовно визначалися три основних напрями: 1) філософсько-соціальний, у якому здоровий спосіб життя розглядається науковцями як певна глобальна соціальна проблема, об'єктивна потреба сучасного соціального розвитку, а тому здоров'я населення розглядається як показник здоров'я розглядається як показник якості навколишнього середовища, визначаються сучасні аспекти стратегії формуванням здорового способу життя; аналізуються дилема філософії фізичної культури (як одного із шляхів здоров'язбереження) чи фізичної культури філософії; 2) медико-біологічний, що відображає сутність здоров'я в концепції людського потенціалу і біотики, а сенс здорового способу життя, як комплекс профілактичних оздоровчих заходів, які забезпечують гармонійний розвиток і розвиток і зміцнення здоров'я, підвищення працездатності людей, подовження їх творчого довголіття; 3) психолого-педагогічний, представники якого вважають, що для збереження здоров'я дуже важливим є навчання здоров'ю, мотивація здорового способу життя, освіта з використанням здоров'язберігаючих технологій, як засобу підвищення ефективності навчання, розуміння людиною своєї психології здоров'я та ін.

Однак, на нашу думку, доцільним було б виокремити ще й компетентний підхід до формування здорового способу життя, згідно з яким необхідно конкретизувати основні компетенції здоров'язбереження, якими повинна володіти особистість, котра прагне зберегти та підтримувати належний рівень здоров'я протягом життя. Адже здоровий спосіб життя – це модель життєдіяльності людини, пов'язана з уявленнями про особистісну та соціальну цінність здоров'я, засоби, форми і способи його збереження.

Проблема формування здорового способу життя особистості була предметом наукових пошуків багатьох дослідників. Так, обґрунтовуючи теоретичні та методичні основи формування здорового способу життя у майбутніх учителів у процесі вивчення природничих наук, І. Аносов зазначає, що лише XX століття можна назвати епохою осмислення теоретичних знань і емпіричного досвіду з досліджуваної проблеми, коли відбувався глибинний аналіз сутності цього феномену та розкривати його науковий зміст. Дослідник конкретизує об'єктивні та суб'єктивні обставини, які визначили вектор наукового інтересу до проблем здорового способу життя у минулому столітті: нові

соціальні реалії, бурхливий розвиток науково-технічного прогресу, усвідомлення людиною своєї причетності до всього того, що відбувається з нею самою та її соціальним і природним оточенням [1].

На нашу думку, здоровий спосіб життя – це сукупність способів і форм життєдіяльності особистості, спрямованих на щоденне збереження та зміцнення свого здоров'я, складниками якого є раціональне харчування, безпечний побут, якісні умови праці й відпочинку, оптимальна здоров'язберігаюча фізична активність, безпечна сексуальна поведінка, гігієна, загартовування, відсутність шкідливих звичок, володіння необхідними компетенціями, знаннями, уміннями та навичками зі збереження та зміцнення свого здоров'я й усвідомлення людиною важливості та необхідності активних дій у цьому напрямі. Лише особа з високим рівнем свідомості й сформованої світоглядної орієнтації стосовно здорового способу життя прагне діяти заради власного здоров'язбереження [5].

Уявлення про сучасну концепцію здоров'я, здоровий спосіб життя, умови та чинники впливу на здоров'я, шляхи його формування, збереження та зміцнення забезпечують свідоме ставлення людини до ситуацій, які становлять ризик для життя і здоров'я. Усвідомлення особистої відповідальності за власне життя і здоров'я – важливий компонент формування ціннісного ставлення до здорового способу життя. У цьому сенсі слушною є думка Н. Башавець, котра вважає здоров'я власною цінністю людини, що виявляється через стійкий фізичний, соціальний, психологічний, духовний стан і дає змогу повністю виявляти себе в будь-якому виді діяльності (навчальному, професійному, спортивному, побутовому, тощо) [2, 115]. І. Герасимова пропонує здійснювати формування здорового способу життя у студентів ВНЗ у поєднанні з фізичною культурою на основі особистісної самооцінки майбутніх фахівців, що підкреслює ціннісне ставлення молоді до власного здоров'я. Продовження дослідження процесів формування ціннісного ставлення до життя відображення у роботі Д. Вороніна, котрий на основі реалізації аксіологічного підходу до визначення сукупності здоров'я розглядав цей феномен у низці загальнолюдських і особистісних цінностей студентської молоді.

Розширене розуміння сутності здорового способу життя знаходимо в дослідженні Н. Завидської, яка вбачає в цьому понятті такі форми повсякденного життя, що відповідають гігієнічним правилам, розвивають адаптивні можливості організму, сприяють успішному відновленню, підтримці та розвитку його резервних можливостей, повноцінному виконанню особистістю соціально-психологічних функцій. На думку дослідниці, сучасні вимоги до професійної підготовки студентів вимагають нового підходу до змісту професійно-прикладних основ формування здорового способу життя та їх фундаментального обґрунтування. Разом з тим, проблему формування здорового способу життя студентів неможливо вирішити, лише визначивши складові професійно-прикладних основ. Найголовніше сприяти їх реалізації у процесі формування здорового способу життя [9, 237].

На сучасному етапі розвитку суспільства висуваються специфічні вимоги до організації освітнього процесу у вищій школі з метою формування у майбутніх фахівців готовності до компетентного здорового способу життя. До таких вимог відносяться: проведення всебічного аналізу нормативно-правових аспектів проблема формування здорового способу життя, організовуючи взаємодію всіх соціальних інститутів суспіль-

ства у цьому напрямі; з метою організації здоров'язберігаючого навчального процесу у ВНЗ у сучасних умовах необхідно досліджувати процеси становлення фізкультурної науки й організації навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вишах України, проводити аналіз сучасного стану системи фізичного виховання студентів для визначення перспективних напрямів її проектування, розвитку й удосконалення урахуванням особистісно-орієнтованої траєкторії навчання; формування цінності здорового способу життя, ціннісного ставлення особистості до культури здоров'я на основі дослідження впливу занять спортом на формування загальних життєвих та ціннісних орієнтацій студентів ВНЗ до занять з фізичного виховання, й у процесі самостійних занять фізичними вправами; сприяння всебічному фізичному розвитку і досягненню високого рівня загальної рухової підготовки індивіда на засадах ноосферної педагогічної парадигма як концептуальної основи фундаменталізації фізкультурно-оздоровчої освіти студентів та дотримання критеріїв управління якістю навчання дисципліни «Фізичне виховання» у вишах; необхідно стимулювати здоров'я, аналізувати стан та особливості мотивації студентів до рухової активності, оздоровчого спрямування на сучасному етапі реалізації фізичного навантаження у ВНЗ, досліджувати педагогічний аспект розвитку мотивації здоров'язбереження майбутніх фахівців та особливості мотивації студентів до занять з фізичного виховання, оскільки, на думку науковців, низька мотивація молоді до занять спортом фізичним вихованням зумовлює виникнення проблем формування здорового способу життя; навчати на засадах стратегії розвитку педагогіки здорового способу життя, педагогіки здоров'я, педагогіки оздоровлення в умовах поліфункціонального навчального закладу та організації процесу здоров'ятворчої освіти у сучасній школі; основою впливу на формування здорового способу життя вважати перенесення відповідних знань, умінь і навичок, що формуються засобами оздоровчої фізкультури з однієї сфери діяльності в іншу на засадах інтеграції та гуманізації духовної і фізичної культури студентів вишів; застосовувати комплексний підхід до формування культури здоров'я на теоретико-методичних засадах формування культури здоров'язбереження, як світоглядної орієнтації студентів вишів, що враховує фактори збереження і зміцнення здоров'я студентів у освітньому процесі, а також індивідуальні особливості особистості; визначати здоров'язбереження як засіб підвищення ефективності навчання студентів у ВНЗ; удосконалювати та розвивати сам процес формування основ здорового способу життя, використовуючи здоров'язберігаючі технології у підготовці фахівців, акцентуючи увагу на профільному навчанні, враховуючи вплив занять з фізичного виховання на розумову працездатність та психоемоційну стійкість студентів залежно від специфіки професійної діяльності, обґрунтовуючи теоретичні й методичні основи формування культури здоров'я, здорового способу життя, здоров'язберігаючої компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів, фахівців фізичного виховання, випускників технічних, вищих навчальних закладів та ін. [9, 238].

У наш час у віковому періоді 18–22 роки отримали розповсюдження наркоманія, п'янство, статеве розпутство, цинізм, пониження цінності людського життя, зневіра в ідеали, а також інші соціальні хвороби і негаразди, особливо загострились вони в перебудовний і післяперебудовний час, які молодь несе в студентське середовище [5, 72]. Таким чином студентський вік можна назвати заключним етапом поступального

вікового розвитку психофізіологічних і рухових можливостей організму. Студенти в цей період володіють великими можливостями для напруженої навчальної праці. У цьому зв'язку заняття з фізичної підготовки з основами ЗСЖ стають для них важливим засобом зміцнення здоров'я, природною біологічною основою для формування особистості, ефективного навчання і оволодіння обраним фахом.

Дослідженням доведено, що проблему формування ЗСЖ студентів вищих навчальних закладів в процесі занять фізичною культурною треба розглядати не тільки з боку структурних компонентів, але і функційних зв'язків і відносин. З метою більш широкого уявлення про сутність формування ЗСЖ студентів, його роль і місце в системі суспільних явищ нами застосований аналіз функцій його існування.

Освітня функція формування ЗСЖ студентів в процесі занять з фізичної підготовки полягає в тому, що процес навчання культури здоров'я, спрямований, перш за все, на формування знань, умінь і навичок, збагачення досвіду творчої діяльності з виховання бережного ставлення до збереження і загартування індивідуального здоров'я. Знання в педагогіці визначається, як переважно логічна інформація про оточуючий і внутрішній світ людини зафіксованому в її свідомості [6, 217]. Це означає, що в процесі формування ЗСЖ на заняттях з фізкультури студенти повинні отримувати необхідні фундаментальні відомості з основ здоров'я, які представлені у визначеній логічній послідовності, усвідомити їх і використовувати в різних ситуаціях.

Рекреативна і оздоровча функція виражена під час використання фізкультурно-спортивної діяльності в сфері організації здорового дозвілля або в системі спеціальних відновлювальних заходів. Вона застосовується з метою задоволення емоційних запитів, активного відпочинку і відновленню тимчасово втрачених функцій та можливостей організму. Комунікативна функція спрямована на опрацювання у студентів системи цінностей, які передбачають можливість розширення кола спілкування в студентському колективі і поза ним; стимуляцію творчої активності, здібності студентів до духовного хисту як засобу профілактики стресових ситуацій у повсякденній діяльності. Формуюча функція означає, що в процесі навчання, засвоєння фундаментальних знань протікає формування внутрішнього світу студента. Воно зачіпає всі напрямки його розвитку: здоров'язберігаючого мислення, сенсорної та рухової, емоційно-вольової та мотиваційно-ціннісної сфер. Інформаційна функція розглядається нами як засіб накопичення, розповсюдження і передачі інформації, яка стосується охорони та збереження індивідуального здоров'я людиною. Духовні та матеріальні цінності, створені людством у галузі збереження та укріплення здоров'я, є носіями ключової інформації, перш за все, про засоби удосконалення своїх природних якостей та функціональних можливостей організму. Інформаційна функція взаємопов'язана з усіма функціями формування ЗСЖ студентів. Цей зв'язок зумовлений необхідністю інформаційного забезпечення для них нормального функціонування.

Організація ЗСЖ студентів вузу в процесі занять з фізичної підготовки спирається у нашому дослідженні на такі принципи: гуманізації – уваги до особистості кожного студента як до вищої соціальної цінності визначає формування якостей особистості, які розвивають її суспільну активність, працездатність, комунікабельність, орієнтують на естетичні ідеали; врахування ціннісних настанов, орієнтацій і потреб студентів – передбачає врахування таких що змінюються під впливом суспільного життя, ціннісних

настанов, орієнтацій і потреб студентів в процесі формування ЗСЖ. Цей принцип спрямований на розвиток усвідомленого вибіркового, позитивного ставлення до фізкультурно-оздоровчої діяльності на основі задоволення потреб; врахування індивідуальних особливостей студента – цілісні настанови студентів можуть видозмінюватись в залежності від умов професійної та інших видів діяльності. Тому формування ЗСЖ студентів буде більш якісним, якщо будуть враховані індивідуальні особливості, які залежать від специфічних умов. які впливають на повсякденне життя студентів вузу; діяльнісного підходу – націлює студентів на активне виконання індивідуальних програм фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, розвиває пізнавальні і творчі можливості, включає студентів в процес фізичної самоосвіти і самовдосконалення; цілісності – представляє собою такий рівень організації освітнього процесу університету, під час якого стимулюється активний розвиток у цілому, проходить орієнтація студентів на формування загальної здоров'язберігаючої і фізичної культури в єдності знань, умінь, навичок переконань, творчих здібностей у питаннях закріплення здоров'я; професійної спрямованості – є одним з першочергових принципів, реалізує основне призначення закріплення здоров'я студентів – готує їх до навчально-виховних завдань. Він вимагає, щоб у процесі впровадження здорового способу життя першочергова увага надавалась розвитку та удосконаленню тих знань, умінь та якостей студентів, які мають найбільш практичне значення під час виконання ними своїх функційних обов'язків; оздоровчої спрямованості – основний сенс його полягає в обов'язковій установці на досягнення найбільшого і, безумовно, оздоровчого ефекту, тобто ефекту закріплення здоров'я. Рік дає єдино сприйнятливу вихідну настанову під час вирішення проблем закріплення здоров'я студентів. Значним є те, що цей принцип, як відзначає Л. П. Матвєєв, «...містить не тільки профілактичний сенс (не допускати порушення здоров'я), але і активно діючу настанову (кріпити, покращувати, удосконалювати!), вік націлює на той шлях до стійкого здоров`я, який проходить через непохитне підвищення дієздатності людини…» [5, 84]; попереджувального розвитку — передбачає включення в здоров'язберігаючий освітній процес студентів завдань і справ, для засвоєння яких необхідний більш високий фізичний та інтелектуальний розвиток; науковості — є ведучим орієнтиром під час формування здорового способу життя студентів вузу. Рік регламентує наше дослідження у відповідності з рівнем розвитку науки і техніки, з досвідом, який накопичений світовою цивілізацією з питань збереження і закріплення здоров'я студентів; цілісності і міждисциплінарності – використовується нами для комплексного керівництва і організації процесом формування ЗСЖ студентів, дозволяє ширше розкривати питання збереження індивідуального здоров'я під час вивчення предметів і дисциплін, передбачених програмного університету; безперервності формування ЗСЖ студентів вузу – дозволяє послідовно готувати студентів до вивчення наступного матеріалу, фізичним вправам і сприяє закріпленню сформованих навичок, тобто щоб від заняття до заняття в максимальний мірі використовувався позитивний перенос раніше отриманих знань, вмінь, навичок; узгодженості вимок керівництва вузу, викладачів кафедр і колективу студентів, під час дотримання яких можлива реалізація принципів управління процесом формування ЗСЖ. Керуючись перерахованими принципами в дослідженні, ми використовували різноманітні засоби для формування ЗСЖ студентів.

Вивчаючи початковий рівень прояву компонентів ЗСЖ у студентів, ми прийшли до висновку, що на початку першого етапу він практично однорідний у студентів контрольної і експериментальної груп. На початку дослідження ми провели анкетування студентів, для виявлення їх ставлення до свого здоров'я. Перед ними було поставлене запитання: «Назвіть 10 життєво необхідних Вам цінностей». Результати тестування до початку педагогічного експерименту в контрольній і експериментальній групах практично не відрізнялись. В контрольній групі здоров'я приймало 9 позицію: на 1-е місце здоров'я поставили 5 студентів (11,1 %), взагалі здоров'я не сказали 28 студентів (62, 2%). В експериментальний групі тільки 4 студенти (8,8 %) поставили здоров'я на 1-е – 3-е місце і 30 студентів (66,7 %) не знайшли місця здоров'ю в своїх життєвих цінностях.

Досліджуючи мотиви закріплення індивідуального здоров'я, на початку першого етапу дослідно-експериментальної роботи перед студентами в контрольній і експериментальній групах. Ними були: 1) вдосконалення фізичної підготовки; 2) не хворіти; 3) подовжити молодість; 4) поїхати на канікули; 5) для професійного удосконалення.

Мали місце мотиви закріплення здоров'я, такі як можливість кращого забезпечення сім'ї, щоб почувати себе здоровим, бути не гіршим від інших, тощо. За даними відповідями можна судити про те, що студенти недостатньо вірно розуміють предмет, про який ведеться мова.

Це дає можливість передбачати, що ними не чітко усвідомлюються істинні мотиви, які спонукають кріпити здоров'я. Аналіз вихідних даних свідчить про те, що на першому етапі нашої дослідно-педагогічної роботи достовірних різниць між контрольною та експериментальною групами не виявлено ($P>0,95$) (таблиці 1, 2).

Таблиця 1

Динаміка виконання студентами загартовуючих процедур (%)

Групи	Абітурієнти	1 курс	3 курс	5 курс
КГ	77,5	65,0	37,5	17,5
ЕГ	85,0	80,0	77,5	70,0

Таблиця 2

Динаміка самостійної рухової активності студентів вузу на старших курсах навчання (%)

Виконувані заходи	3 курс		4 курс		5 курс	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Систематичне самостійне виконання УФЗ	55	60	35	57,5	12,5	52,5
Організація самостійної рухової активності	77,5	80	60	77,5	27,5	75
Використання студентами активних форм відпочинку	55	60	47,5	62,5	32,5	67,5

У структурно-логічній схемі ЗСЖ студентів у процесі занять з фізкультури розвиток інформаційного компонента займає високе місце. На всіх етапах розвитку він націлює студента на вибір активної життєвої позиції в фізкультурно-оздоровчій сфері, спрямо-

ваній на збереження і закріплення індивідуального здоров'я, через збільшення обсягу знань, вмінь і навичок у організації самостійного рухового режиму. Інформаційний компонент дозволяє студентам включитись у творчу діяльність, обґрунтована отриманих знаннях. Він орієнтує студентів на самостійне вивчення питань збереження здоров'я, найбільш для них значущих. Інформація про збереження й укріплення здоров'я поступає до студентів з різних джерел: засобів масової інформації, розповідей, стендів, відеозаписів, бесід, тощо. У нашому дослідженні блок інформації подається у формі розповідей, бесід, розділів на стендах та ін. Прояв інформаційного компонента характеризується засвоєнням студентами отриманих у період навчання знань з основ БЖД і можливістю їх використання у повсякденній діяльності для закріплення індивідуального здоров'я. Проведене попереднє дослідження дозволило зробити висновок, що на початковому етапі немає достовірної різниці за рівнем знань основ ЗСЖ у студентів з контрольної та експериментальної груп (таблиця 3).

Таблиця 3

Динаміка проявлення аксіологічного компонента ЗСЖ (%)

	Експеримент.	32,5	20,0	12,5	5,0	2,5
Середній	Контрольна	62,5	72,57	77,5	75,0	77,5
	Експеримент.	67,5	77,5	65,0	67,5	62,5
Високий	Контрольна	-	-	2,5	5,0	5,0
	Експеримент.	-	2,5	20,0	27,5	35,0

Отже, розглядаючи процес навчання студентів основним джерелом отримання знань з питань збереження і закріплення здоров'я можна вважати викладачів фізичного виховання. Важливу роль в інформаційному забезпеченні студентів займають стенди, плакати та ін., які відображають окремі елементи ЗСЖ. Все це буде сприяти розширенню кругозору студентів з основ ЗСЖ і творчому використанні немає отриманих знань в житті.

У нашому дослідженні прояв творчого компонента необхідно розглядати, як підсумок діяльності, спрямованої на засвоєння студентами теоретичних положень, і можливість їх практичного використання з метою закріплення збереження індивідуального здоров'я у стандартних і нестандартних життєвих ситуаціях. Проведене дослідження прояву рівня творчого компонента студентів контрольної і експериментальної груп на початку експерименту показало наступне.

На першому етапі, за даними експертних оцінок, рівень прояву творчого компонента у студентів контрольної та експериментальних груп практично не відрізняються ($P>0,05$). Студенти не використовували потенційні можливості у збереженні свого здоров'я під час штучно створених нестандартних ситуацій. Вони виявились нездатними розгадувати підручні предмети з позиції їх використання з метою закріплення і збереження здоров'я. Це дозволяє зробити висновок, що вихідний рівень потенційних можливостей до творчої діяльності якісно однаковий.

Розкриваючи функційні зв`язки і відносини в своїй досвідно-педагогічній праці, ми виділили функції формування ЗСЖ студентів вузу в процесі занять з фізкультури. Ними стали: освітня, рекреативна і оздоровлювальна, комунікативна, формуюча й інформаційна. Виділення численних функцій передбачає використання різноманітних

форм (навчальних занять, ранкової фізичної зарядки, спортивної роботи, фізичних тренувань в процесі навчально-виховної діяльності і додаткових заходів), засобів (фізичних вправ, природних сил довкілля, гігієнічних факторів, допоміжних, додаткових і відновлювальних) і методів (переконання, прикладу, вправ, заохочення і примусу) для реалізації в практиці вузу фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Нами виділені наступні принципи формування ЗСЖ студентів в процесі занять з фізичної культури: гуманізації, врахування ціннісних установок, орієнтацій і потреб студентів; врахування індивідуальних особливостей; оздоровлювальної спрямованості; попереджувального розвитку; науковості; природоцільності, цілісності і міждисциплінарності; безперервності формування ЗСЖ студентів; узгодженості вимог керівництва, викладачів і студентського колективу вузу. Їх використання дозволило нам на більш якісному рівні організувати процес формування ЗСЖ студентів у процесі занять з фізкультури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аносов І. П. Педагогічна антропологія: навч. посібник. Н.: Твім. інтер, 2005. 264 с.

2. Башавець Н. А. Теоретико-методичні засади формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів вищих економічних навчальних закладів: дис. … доктора пед. наук.: 13.00.04 / Башавець Наталія Андріївна. Одеса, 2012. 555 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.

4. Горащук В. П. Теоретичні та методологічні засади формування культури здоров'я школярів: дис. … доктора пед. наук 13.00.01 / Горащук Валерій Павлович. Харків, 2004. 419 с.

5. Колбанов В. В. Валеология: основные понятия, термины и определения. СПб.: ДЕАК, 1998. 232 с.

6. Новий український тлумачний словник. Близько 20000 слів і словосполучень / За заг. ред. проф. В. В. Дубічинського. Харків: «Клуб сімейного Дозвілля», 2008. 608 с.

7. Окса М. М. Виховання ціннісних професійних орієнтацій майбутніх учителів засобами педагогічної практики: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2003. 208 с.

8. Стецько В. В. Поняття «здоров'я» і його розуміння старшокласниками. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту:* Зб. наук. праць за ред. С. С. Єрмакова. Харків: ХДАДМ (ХКПІ), 2003. Вип. 4. С. 71–76.

9. Шукатка О. В. Формування здоровозберігаючої компетентності майбутніх економістів на засадах аксіології: дис. … канд. пед. наук.: 13.00.04 / Шукатка Оксана Василівна. Хмельницький, 2013. 255 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Александрович Тетяна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри гуманітарно-мистецьких дисциплін та технологій легкої промисловості Київського національного університету технологій та дизайну

Барсукова Елена – кандидат географических наук, доцент кафедры агрометеорологии и агроэкологии Одесского государственного экологического университета

Беценко Тетяна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка

Божко Людмила – кандидат географических наук, доцент кафедры агрометеорологии и агроэкологии Одесского государственного экологического университета

Варнавська Інна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти Херсонського державного аграрно-економічного університету

Веденєєва Ольга – старший викладач кафедри інформаційних технологій та програмування Інституту комп'ютерних технологій

Габ Ангеліна – кандидат хімічних наук, доцент кафедри сучасної інженерії Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Габчак Наталія – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму Ужгородського національного університету

Галів Микола – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Гонсалєс-Муніс Світлана – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Гричаник Наталія – асистент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Гришко Світлана – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Дубіс Лідія – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри геоморфології і палеогеографії ЛНУ імені Івана Франка; Люблінський католицький університет Івана Павла II, факультет Математики, Інформатики і Архітектури Ландшафту

Дуткевич Тетяна – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Зимомря Іван – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу Ужгородського національного університету

Зимомря Микола – академік АН вищої школи України, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських мов та перекладознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Зимомря Олена – кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжнародних комунікацій Ужгородського національного університету

Іваненко Володимир – асистент кафедри теорії та методики фізичного виховання і спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Іваненко Станіслав – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов професійного спрямування Запорізького національного університету

Іванова Валентина – старший викладач кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Ільницький Василь – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, доцент кафедри мобілізаційної, організаційно-штатної, кадрової роботи та оборонного планування Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Калінін Вадим – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з навчально-методичної роботи КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради

Калініна Лариса – кандидат педагогічних наук, професор кафедри міжкультурної комунікації та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка

Козій Ольга – кандидат філологічних наук, доцент кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка

Король Лариса – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри загального і слов'янського мовознавства та іноземних мов Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Корольова Тетяна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики ПНПУ ім. К. Д. Ушинського

Краснобокий Юрій – доцент кафедри фізики та інтегрованих технологій навчання природничих наук Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Kuz Olha – PhD, Associate Professor Department of Ecological Safety and Nature Protection Activity Viacheslav Chornovil Institute of Sustainable Development Lviv Polytechnic National University

Лісова Наталія – кандидат педагогічних наук, проректор КНЗ «Черкаський інститут післядипломної педагогічної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

Лотфі Гаруді Галина – здобувач та викладач кафедри іноземних мов Національного університету «Львівська політехніка»

Лукашенко Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасної інженерії Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Малинка Микола – старший викладач кафедри гуманітарно-мистецьких дисциплін та технологій легкої промисловості Київського національного університету технологій та дизайну

Малишев Віктор – доктор технічних наук, професор, професор кафедри сучасної інженерії Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Маляр Едуард – старший викладач кафедри туризму Ужгородського національного університету

Міронова Тетяна – кандидат мистецтвознавства, директорка Київської міської галереї мистецтв ЛАВРА

Ніколайчук Анна – кандидат філологічних наук, старший викладач германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету

Окса Микола – кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Парфанович Іванна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Полевой Анатолий – доктор географических наук, профессор кафедры агрометеорологии и агроэкологии Одесского государственного экологического университета

Пухно Світлана – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Навчально-наукового інституту педагогіки і псхології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Ruda Mariia – PhD, Lecturer Department of Ecological Safety and Nature Protection Activity Viacheslav Chornovil Institute of Sustainable Development Lviv Polytechnic National University

Самарська Лада – студентка Стокгольмської школи економіки в Ризі (Рига, Латвія)

Сас Наталія – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Сом-Сердюкова Олена – кандидат мистецтвознавства, доцент, докторант кафедри дизайну та технологій Київського національного університету культури та мистецтв

Тамбовцев Геннадій – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної географії і геології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Ткаченко Ігор – професор кафедри фізики та інтегрованих технологій навчання природничих наук Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Федоренко Яніна – доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України

Чубіна Тетяна – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України

Шахнін Дмитро – кандидат хімічних наук, доцент кафедри сучасної інженерії Інженерно-технологічного інституту Університету «Україна»

Якубовська Марія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та книжкової справи Української академії друкарства

Яненко Лариса – старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування Київського національного університету харчових технологій «Лінгвістичні проблеми когнітивного дисонансу»

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI –
STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY.**

TOM III: KONSTATACJE I DIALOGI W PRZESTRZENIACH NAUKI I EDUKACJI

**РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ:
РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ.**

ТОМ III: КОНСТАТАЦІЇ ТА ДІАЛОГИ В ПРОСТОРІ НАУКИ ТА ОСВІТИ

***Наукові редактори –
Ян Ґжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький***

***Макетування та верстка – Василь Герман
Дизайн обкладинки – Олег Лазебний***

***Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст, достовірність інформації та точність цитувань відповідальності не несе.
При передруці статей посилання на збірник є обов'язковим.***

Здано до набору 09.03.2018 р. Підписано до друку 27.03.2018 р.
Гарнітура Times. Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 13,7. Зам. № 803
Наклад 300 примірників

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 2509 від 30.05.2006 р.

Друк ПП «ПÓСВІТ»
Адреса: вул. І. Мазепи, 7, м. Дрогобич, 82100 Україна
тел. факс (03244) 2-23-35, тел.: 3-38-50, 2-23-76.
E-mail: posvitdruk@gmail.com